

ALLIANTIE WERKGELEGENHEID-LEEFMILIEU

—

AS GROND- EN AFVALSTOFFEN

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

DOELSTELLINGEN, RESULTATEN,
PERSPECTIEVEN, STRATEGIE

JAAR 2014

ALLIANTIE WERKGELEGENHEID-LEEFMILIEU - AS GROND- EN AFVALSTOFFEN

Inhoudstafel

NIEUWE SECTORDYNAMIEK	4
DE GROND- EN AFVALSTOFFEN, EEN VAN DE VIER SLEUTELSECTOREN VAN DE	
ALLIANTIE WERKGELEGENHEID-LEEFMILIEU	4
SPECIFIEKE UITDAGINGEN VOOR DE AFVAL- EN GRONDSTOFFENSECTOR	5
EEN NIEUW PARADIGMA VOOR EEN BETER GEBRUIK VAN DE GRONDSTOFFEN IN HET	
BRUSSELS HOOFSTEDELIJK GEWEST	5
DE “GROND- EN AVALSTOFFENSECTOR”, EEN ECONOMISCH en	
TEWERKSTELLINGSPOTENTIEEL	6
EERSTE RESULTATEN VAN DE ALLIANTIE WERKGELEGENHEID - LEEFMILIEU –	
GROND- EN AFVALSTOFFEN	7
PERSPECTIEVEN VOOR DE KOMENDE 5 JAAR	7
Cyclus van grondstoffen	7
Ophaling en toegang tot de bron	7
Preventie en secundaire grondstoffen	8
Transversaliteit	8
DIAGNOSE EN OPBOUW VAN DE SPECIFIEKE DOELSTELLINGEN	9
ALGEMENE DOELSTELLINGEN EN DOELGROEP	9
Huidige situatie, afremmende factoren en gewenste situatie	9
Strategische en operationele doelstellingen	10
DE 43 ACTIES VAN DE ALLIANTIE WERKGELEGENHEID-LEEFMILIEU – GRONSTOFFEN	
AFVAL	12
PROCES VAN GEZAMENLIJKE OPBOUW VAN DE ACTIES	15
Samenvatting van de methodologie	15
Indicatoren	15
ACTOREN	16
Publieke actoren	16
Privé actoren	16

Inhoudstafel afbeeldingen

Afbeelding 1 – Ladder van Lansik.....	5
Afbeelding 2 : Algemeen overzicht van de specifieke afvalstromen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	6
Afbeelding 3 – De algemene en strategische doelstellingen van de as “Grondstoffen en Afval”	11
Afbeelding 4 - de acties van de As Grond- en Afvalstoffen volgens de strategische doelstellingen.....	12
Afbeelding 5 - Totstandkoming van het samenwerkingsproces van de acties.....	15
Afbeelding 6 - Overzicht van de piloten van de verschillende acties	17
Afbeelding 7 – Lijst van de betrokken instellingen	22

NIEUWE SECTORDYNAMIEK

De Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu wil binnen eenzelfde aanpak een stimulans zijn voor de economie, banen scheppen en de kwaliteit van het leefmilieu bevorderen. In de Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu is een economie die milieuvriendelijk is, spaarzaam omspringt met de natuurlijke hulpbronnen en koolstofarm werkt, ook een rendabele en dynamische economie die voor werkgelegenheid zorgt.

De Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu stelt een nieuwe bestuursdynamiek voor die de actoren van het openbare en het privé domein evenals het verenigingsleven, rond overlegacties wil mobiliseren en op elkaar afstemmen. Alle betrokken partijen verbinden er zich toe samen te werken met het oog op de ontwikkeling van economische, milieugerelateerde netwerken en de creatie van kwaliteitsvolle tewerkstelling.

Met die doelstellingen voor ogen lanceerde de Brusselse Regering de Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu, die een concrete invulling kreeg voor vier assen: duurzaam bouwen in 2011, water in 2012 en natuurlijke hulpbronnen en afval evenals duurzame voeding in 2013. Na 4 jaar dynamiek hebben 250 actoren bijna 200 acties doorgevoerd. De Alliantie rijft resultaten binnen, op het stuk van partnerschappen, opleiding, ontwikkeling van nieuwe competenties en ook op het stuk van werkgelegenheid.

Die resultaten worden voorgesteld in dit verslag, dat uit vijf delen bestaat: een hoofdverslag met het volledige proces en de verworvenheden en vervolgens vier thematische verslagen, een voor elke as. Dit verslag behandelt het verrichte werk met betrekking tot de as Grond- en afvalstoffen.

DE GROND- EN AFVALSTOFFEN, EEN VAN DE VIER SLEUTELSECTOREN VAN DE ALLIANTIE WERKGELEGENHEID-LEEFMILIEU

De economische activiteit van de ontwikkelde landen steunt in ruime mate op de uitbating van natuurlijke grondstoffen. De constante prijsstijging van de grondstoffen de afgelopen jaren is het bewijs dat we in een wereld leven met beperkte natuurlijke grondstoffen. Rekening houdend met deze realiteit worden preventie, hergebruik en recyclage niet enkel een maatschappelijke uitdaging maar worden ze ook bepalende factoren voor de welvaart.

De as 3 «Grond- en afvalstoffen» van de Alliantie Werkgelegenheid – Leefmilieu vertegenwoordigt een grote politieke uitdaging dankzij welke een nieuwe visie rond de afvalstoffensector kan ingevoerd worden en de voordelen ervan voor tewerkstelling en milieu duidelijk kunnen worden.

SPECIFIEKE UITDAGINGEN VOOR DE AFVAL- en GRONDSTOFFENSECTOR

EEN NIEUW PARADIGMA VOOR EEN BETER GEBRUIK VAN DE GRONDSTOFFEN IN HET BRUSSELS HOOFSTEDELIJK GEWEST

De Europese kaderrichtlijn met betrekking tot afvalstoffen -2008/98/EG- stipuleert dat tegen 2020 ten minste 50% van het huishoudafval en gelijkaardig afval en ten minste 70% van het bouwafval hergebruikt of gerecycleerd wordt.

De richtlijn specificceert dat de lidstaten de hiërarchie van de afvalstoffen moeten toepassen in volgorde van prioriteit in hun wetgeving en beleid met betrekking tot preventie en afvalstoffenbeheer:

1. Preventie
2. Voorbereiding voor hergebruik
3. Recyclage
4. Andere valorisatie, onder andere energetische
5. Afvalverwijdering

Afbeelding 1 – Ladder van Lansik

De ordonnantie met betrekking tot afval van 14 juni 2012 zet de kaderrichtlijn om. In navolging van deze richtlijn wordt in de ordonnantie opgeroepen tot een nieuwe aanpak, waarbij afvalpreventie aan de bron, hergebruik en recyclage worden verkozen boven energetische valorisatie of afvalverwijdering.

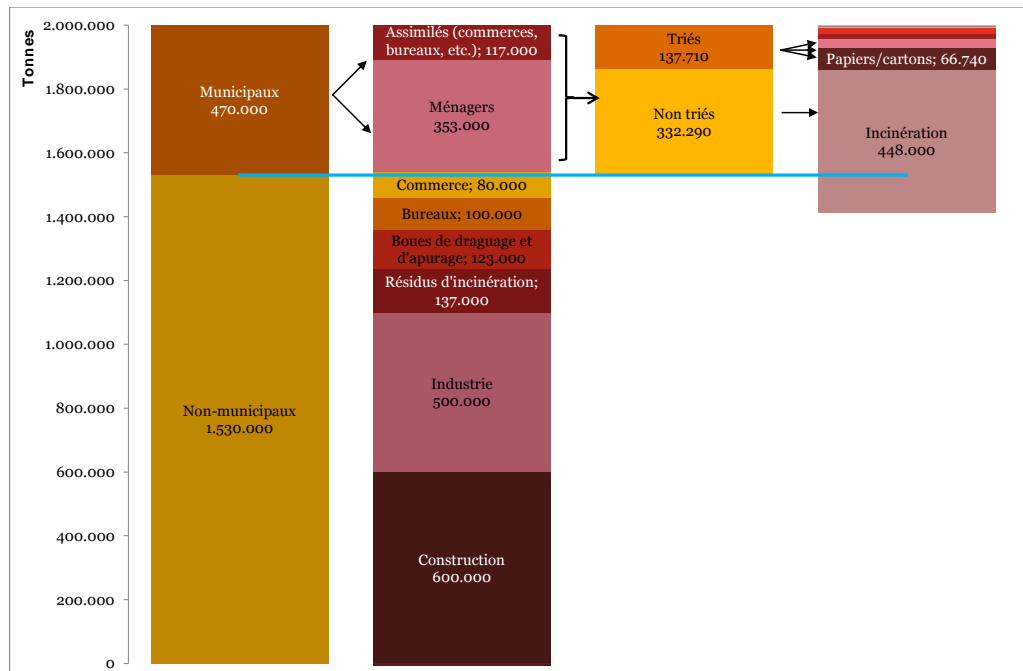
DE “GROND- EN AVALSTOFFENSECTOR”, EEN ECONOMISCH en TEWERKSTELLINGSPOTENTIEEL

De afvalstoffensector is een sector die belangrijk is voor de Europese economie en meer bepaald op het vlak van tewerkstelling, zakencijfers en investeringen. De recyclagesector kent een belangrijke groei. Het is een sector die heel wat nieuwe banen creëert, zo'n 1,5 miljoen banen in Europa. De Europese Commissie schat dat 500 000 nieuwe banen gecreëerd kunnen worden in Europa als de Europese landen 50% van de afvalstoffen zouden recycleren.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden de totale stromen van huishoudafval en industrieel afval geschat op iets meer dan 2 miljoen ton per jaar. De afvalstoffensector bestaat uit verschillende overheidsdiensten en private operatoren: ZKO's, KMO's, ondernemingen uit de sociale economie, ... De ontwikkelingsmogelijkheden en de mogelijkheid tot het scheppen van banen varieert in functie van het soort afvalstoffenbehandeling: het onderhoud van de producten, de herstelling ervan, de verkoop van tweedehands producten, de selectieve ophaling ervan en de recyclage van afval zorgen voor het grootste aantal banen op lokaal niveau.

Al te vaak nog wordt afval beschouwd als “iets dat moet verdwijnen” en niet als een uit te baten bron. Er moet een mentaliteitsverandering komen bij de burgers en bij de Brusselse economische actoren om hen zo het belang te laten inzien van hergebruik en recyclage van dat “afval”.

Afbeelding 2 : Algemeen overzicht van de specifieke afvalstromen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest¹

¹ Bron BIM- analyse van de bestaande en potentiële banen in de afvalstoffensector van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest - gegevens 2010

EERSTE RESULTATEN VAN DE ALLIANTIE WERKGELEGENHEID - LEEFMILIEU – GROND- EN AFVALSTOFFEN

Hoewel de Alliantie pas werd opgestart in 2013 (nadat de belanghebbende partijen het charter hebben ondertekend op 10 december), zijn er al heel wat zaken verwezenlijkt. De belangrijkste mijlpaal die tot op heden is bereikt, is het feit dat de actoren, die elkaar voorheen niet noodzakelijk kenden, de kans hebben gekregen om elkaar te ontmoeten, synergieën te creëren en samenwerkingsverbanden te sluiten. Het overleg rond de stromen bouw- en afbraakafval (BAA) is goed vooruit gegaan. Wat de elektronische afvalstroom (AEEA) betreft, werd vastgesteld dat samenwerking cruciaal is en er werden acties ondernomen om de samenwerking te vergemakkelijken. Het biologisch afval moet aangepakt worden, meer bepaald in dezelfde lijn als bij de as Duurzame Voeding.

Het merendeel van de eerste 50 acties van de Alliantie zijn opgestart en tot op heden zijn er amper remmingen. Ook de raamstudies (aanbod, vraag) zijn gelanceerd. De meeste actiefiches zijn gedeeltelijk of volledig gefinancierd, hetzij via de begroting van 2013, hetzij via die van 2014.

Samenvattend:

- 2012: het jaar van de opstart;
- 6 maanden voor de uitvoering;
- 73 instellingen werden betrokken bij het proces (48% openbaar en 52% privé);
- 3 workshops werden telkens 3 keer georganiseerd in 2013 en al 1 keer in 2014;
- 43 acties, waarvan er momenteel 31 lopen.

PERSPECTIEVEN VOOR DE KOMENDE 5 JAAR

Cyclus van grondstoffen

Naast de kringloop van afbraak- en bouwafval en die van elektronisch afval, moeten onze acties ook toegespitst worden op andere belovende materialen zoals organische stoffen, grofvuil, textiel en papier/karton. Vandaar dat de Alliantie uitwisselingsplatformen zou kunnen organiseren voor specialisten van deze materialen om zo de “materiaal cycli” rond te maken.

Ophaling en toegang tot de bron

De ophaling van afvalstoffen moet kwalitatief blijven verbeteren voor een betere sortering aan de bron en zo moet het mogelijk gemaakt worden om banen te scheppen voor laagopgeleide werklozen. Bovendien, moet de toegang tot de bron verhoogd worden voor iedereen, waaronder ook de sociale economie.

Preventie en secundaire grondstoffen

Om de milieu impact gelinkt aan het gebruik van de materialen te blijven verminderen en tegelijkertijd ook banen te scheppen, is het niet voldoende zich alleen toe te spitsen op de “afvalfase”, maar moet er ook gedacht worden aan de “grondstoffen” van bij het begin van de kringloop. Vandaar dat de Alliantie de volgende aspecten zal kunnen toevoegen aan haar huidige waaier aan activiteiten:

- meer aandacht besteden aan ecodesign en aan het beleid van groene overheidsopdrachten;
- goederen en diensten gemeenschappelijk maken (zowel voor bedrijven, als voor gezinnen);
- de levensduur van goederen verlengen (dankzij, bijvoorbeeld, het promoten van goederen van betere kwaliteit, het creëren van extra onderhouds- en herstellingsmogelijkheden, het verder ontwikkelen van de tweedehandsmarkt);
- overgaan van eigendom naar gebruik (ontwikkelen van de commerciële modellen zoals “Cambio”);
- de distributiesector betrekken bij de ophaling van de materialen (reverse logistics) om zo het hergebruik- en recyclagepotentieel drastisch te vergroten.

Transversaliteit

Al deze nieuwe activiteiten gaan verder dan de “afvalfase” alleen. De as “grondstoffen-afval” zou dus kunnen evolueren naar de as “circulaire economie” en een gemeenschappelijk element worden van al de andere assen van de Alliantie.

DIAGNOSE EN OPBOUW VAN DE SPECIFIEKE DOELSTELLINGEN

ALGEMENE DOELSTELLINGEN EN DOELGROEP

De Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu richt zich erop bedrijven, werknemers en werkzoekenden te helpen om kansen die zich voordoen te grijpen door hen de nodige kennis en vaardigheden te laten verwerven.

De steun voor de structurering en de ontwikkeling van de grondstoffen- en afvalsector mobiliseert onder andere openbare en para-openbare operatoren, onderzoekscentra die innovatieve antwoorden kunnen bieden, organisaties die economisch actief zijn, de onderwijs-, opleidings- en inschakelingssector. Het regeerakkoord 2009-2014 legt vooral de nadruk op het betrekken van KMO's en ZKO's, alsook van actoren uit de sociale economie. De Alliantie richt zich op Brusselse kleine en middelgrote ondernemingen zowel uit de openbare als uit de privésector of ook uit de sociale economie. De Alliantie richt zich ook op de 80.000 bedrijven aanwezig op het territorium die afval produceren.

De Brusselse werkzoekenden, die vaak laaggeschoold zijn, kunnen voor nieuwe beroepen opgeleid worden zoals herwaardeerder of voor een functie in de terugkeerlogistiek. Ad hoc worden er opleidingsprogramma's ontwikkeld.

De Brusselse overheden hebben een belangrijke voorbeeldfunctie. De ecologische verworvenheden van de overheden zullen ervoor zorgen dat nieuwe markten zich kunnen ontwikkelen.

Huidige situatie, afremmende factoren en gewenste situatie

De strategie van de as "Grondstoffen Afval" van de Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu is gestoeld op een analyse van de huidige situatie (bij het begin) van de sector.

De diagnose is de vergelijking met de gewenste situatie, waarin het regionale aanbod zich in de mogelijkheid bevindt om een kwalitatief en kwantitatief antwoord te bieden op de vraag terwijl ook rekening wordt gehouden met de hiërarchie van de afvalstoffen en er ook werkgelegenheid wordt gecreëerd in Brussel.

Om over te gaan van de huidige situatie naar de gewenste situatie werd een strategie gekozen en toegepast via een actieplan dat de inspanningen van bedrijven ondersteunt en stimuleert.

De voornaamste zwakheden van de huidige situatie die werden vastgesteld door de deelnemers aan de workshops zijn de volgende:

1. Het gebrek aan betrouwbare cijfers rond de verschillende afvalophalingen, vooral de industriële afvalstroom.
2. Het gebrek aan coördinatie tussen de overheden, privésector en de verenigingssector. De acties van het ANB, de Brusselse gemeenten en de operatoren uit de sociale economie zouden beter gecoördineerd kunnen worden.
3. Het gebrek aan selectieve ophalingsdiensten (meer bepaald het gebrek aan containerparken).
4. De zwakheid van de mechanismen die zorgen voor de segmenten in de hiërarchie van het afvalbeheer voorafgaand aan de verbranding.
5. Het gebrek aan economische stimuli in de sector, waaronder innovatieve activiteiten rond afvalpreventie.

Strategische en operationele doelstellingen

Om de progressieve en duurzame overgang te realiseren van het beheer van Grondstoffen en Afval in Brussel naar een circulaire economie, werden verschillende prioritaire operationele doelstellingen bepaald:

1. Het stedelijk metabolisme en de grondstoffenstromen beter begrijpen
2. Ondersteunen van de oprichting en de structurering van (nieuwe) netwerken, meer bepaald rond hergebruik
3. Het aanbod aan secundaire grondstoffen ontwikkelen (ontwikkeling van selectieve ophaling van afval)
4. De strategische en technologische innovatie ondersteunen (onderzoek en uitvoering van proefprojecten)
5. Een positieve context scheppen voor de ontwikkeling van projecten (steunmaatregelen, meer bepaald reglementering, informatie, ...)
6. Vaardigheden ontwikkelen

Afbeelding 3 – De algemene en strategische doelstellingen van de as “Grondstoffen en Afval”

De 43 ACTIES VAN DE ALLIANTIE WERKGELEGENHEID-LEEFMILIEU – GRONSTOFFEN AFVAL

Afbeelding 4 - de acties van de As Grond- en Afvalstoffen volgens de strategische doelstellingen

<p>Betere kennis van het stedelijk metabolisme en de grondstoffenstromen (studies en gegevens)</p>	<p>Steun aan het invoeren of structureren van (nieuwe) netwerken o.a. m.b.t. hergebruik</p>	<p>Ontwikkeling van het aanbod aan secundaire grondstoffen (verbetering van afvalophalingen)</p>	<p>Steun aan strategische innovaties (onderzoek en uitvoering van pilootprojecten)</p>	<p>Ontwikkeling van een gunstige context voor de ontwikkeling van projecten (ondersteuningsmiddelen, o.a. reglementaire, informatie ...)</p>	<p>Ontwikkeling van vaardigheden (opleiding)</p>
<p>AF 12 - Analyseren van de stedelijke modellen inzake selectieve afbraak, afbraakafvalbeheer en van de afvalstromen op bouwerven in hun context en de relevante acties bepalen die kunnen aangepast worden aan het BHG</p> <p>AF 1 - Oprichting van een Observatorium voor Afvalstoffen in Brussel</p> <p>AF 15 - Het industrieel ecosysteem in het BHG</p> <p>Stroom :</p> <p>BOUW AEEA ORGANISCH GROFVUIL TRANSVERSAAL</p>	<p>AF 24 - Ontwikkeling van het netwerk van het hergebruik en de recyclage van bouwmaterialen</p> <p>AF 33 - Werken aan de voorbereiding van de eventuele invoering van een netwerk belast met ophaling, opslag en voorbereiding van de vervangen houten raamlijsten</p> <p>AF 42 - Netwerk van selectieve afbraak</p> <p>AF 36 - Werkgelegenheid scheppen in Brussel in de sociale economie, met name in de sector van de verwerking van AEEA (elektronisch afval)</p> <p>AF 26 - Haalbaarheidsanalyse van de ontwikkeling van een platform voor het hergebruik van materialen gebruikt door de sector van de culturele industrie</p> <p>AF 32 - Project rond "eco-innovatieve valorisatie- en transformatiecentra van afval bij het vervaardigen van meubelen in de schrijnwerkerij" (gekoppeld aan een GAP)</p> <p>AF 37 - GRONSTOFFEN & MATERIALEN: Sociale economie, van hergebruik van voorwerpen tot hergebruik van grondstoffen... (Uitleendienst voor materialen)</p> <p>AF 29 - Het netwerk voor de ophaling, verwerking en valorisatie van bioafval ontwikkelen en stimuleren</p> <p>AF 2 - De mogelijkheid analyseren om een "afvalstoffencommissie" te creëren</p> <p>AF 18 - Toegang tot de bronnen ontwikkelen</p>	<p>AF 13 - Proefprojecten voor afvalbeheer op de bouwerven</p> <p>AF 21 - De mogelijkheden analyseren om een ophaal- en sorteercircuit tot stand te brengen met het oog op de recyclage binnen de afvalstroom van het vlakglas en raamglas</p> <p>AF 23 - De toegang tot de herkomst van AEEA verbeteren met het zicht op recyclage</p> <p>AF 22 - Organisatie binnen de sociale economie van lokale netwerken belast met het ophalen van plantaardige oliën van huishoudelijk gebruik</p> <p>AF 41 - Een proefproject uitwerken inzake het sorteren van afval binnen de collectieve huisvesting</p>	<p>AF 10 - Strategische analyse van bouw- en afbraakafval in de toekomst</p> <p>AF 19 - Bestuderen van de haalbaarheid van de bouwstrategieën voor afbraak om zo minder materialen te gebruiken en minder bouwafval te produceren</p> <p>AF 25 - Projectoproep voor het opstarten van een doorverkoopstructuur van materialen voor stedelijk hergebruik</p> <p>AF 30 - De mogelijkheid bestuderen om zwaar afval via waterwegen te transporteren en het vestigen van economische activiteiten inzake het verwerken van dit afval</p> <p>AF 16 - Het voorstellen en stimuleren van business modellen in de economie van de functionaliteit</p> <p>AF 20 - Tot stand brengen van een innovatienetwerk - Identificeren van de behoeften inzake onderzoek naar hergebruik en recyclage</p> <p>AF 28 - Innovatieve initiatieven stimuleren m.b.t. de collectieve selectieve ophaling voor de KMO's</p>	<p>AF 9 : Aanmoedigen van sorteren van bouwafval op de erven door de aanvragen voor bezetting van de openbare weg te vergemakkelijken en invoering van een "regionaal impulsfonds"</p> <p>AF 11 - Een hernieuwbare procedure ontwikkelen om de ontmanteling en de verkoop van herbruikbare materialen voor afbraak te organiseren</p> <p>AF 14 - De openbare diensten en private bedrijven aansporen om hun bioafval beter te beheren</p> <p>AF 3 - Op federaal niveau de verplichte BTW op giften aankaarten</p> <p>AF 4 - De tenuitvoerlegging van sociale en milieuclausules versterken bij overheidsopdrachten</p> <p>AF 6 - De aankoop stimuleren van tweedehands producten en de overdracht van goederen aan ondernemingen uit de sociale economie door de overheid</p> <p>AF 7 - Het gebruik stimuleren van herbruikbaar en gerecycleerd materiaal binnen de overheidsopdrachten in de bouw</p> <p>AF 28 - Bestuderen en verspreiden van standaarden voor de labelling van herbruikbaar materiaal</p> <p>AF 38 - Hergebruik integreren in de duurzame wijkcontracten, de duurzame wijken en de duurzame burgerwijken</p>	<p>AF 39 - Pilotproject inzake beheer van bouwafval in de scholen en opleidingscentra</p> <p>AF 40 - In de opleidingscentra en op de erven initiatie geven betreffende het sorteren van afvalstoffen</p> <p>AF 35 - Oprichting van repair-café's en ontwikkeling van een netwerk van repair-café's</p> <p>AF 5 - Het bewustmaken van de ondernemingen over het bestaan van overheidsopdrachten binnen de afvalsector</p> <p>AF 17 - Informatiesessies voor de ondernemingen organiseren op het vlak van preventie en verplichtingen inzake het afvalbeheer</p> <p>AF 27 - Brussels Waste Network</p> <p>AF 31 - Het concept 'ecodesign' opnemen in het hoger onderwijs</p> <p>AF 34 - Opleidingen tot herwaardeerder in het leven roepen</p> <p>AF 43 - Opleiding - Green logistics en reverse logistics</p>

N°	Actie	Pilo(o)t(en)
1	Oprichting van een Observatorium voor Afvalstoffen in Brussel	Leefmilieu Brussel ANB FEBEM COBEREC
2	De mogelijkheid analyseren om een "afvalstoffencommissie" te creëren	Leefmilieu Brussel
3	Op federaal niveau de verplichte BTW op giften aankaarten	Comeos
4	De tenuitvoerlegging van sociale en milieuclausules versterken bij overheidsopdrachten	Leefmilieu Brussel SAW-B
5	Het bewustmaken van de ondernemingen over het bestaan van overheidsopdrachten binnen de afvalsector	BECI
6	De aankoop stimuleren van tweedehands producten en de overdracht van goederen aan ondernemingen uit de sociale economie door de overheid	Leefmilieu Brussel Res-sources
7	Het gebruik stimuleren van herbruikbaar en gerecycleerd materiaal binnen de overheidsopdrachten in de bouw	Leefmilieu Brussel
8	Bestuderen en verspreiden van standaarden voor de labelling van herbruikbaar materiaal	Res-sources Leefmilieu Brussel
9	Aanmoedigen van sorteren van bouwafval op de werven door de aanvragen voor bezetting van de openbare weg te vergemakkelijken en invoering van een "regionaal impulsfonds"	VSGB Leefmilieu Brussel
10	Strategische analyse van bouw- en afbraakafval in de toekomst	Leefmilieu Brussel WTCB
11	Een hernieuwbare procedure ontwikkelen om de ontmanteling en de verkoop van herbruikbare materialen voor afbraak te organiseren	Rotor
12	Analyseren van de stedelijke modellen inzake selectieve afbraak, afbraakafvalbeheer en van de afvalstromen op bouwerven in hun context en de relevante acties bepalen die kunnen aangepast worden aan het BHG	Leefmilieu Brussel
13	Proefprojecten voor afvalbeheer op de bouwerven	Leefmilieu Brussel WTCB
14	De openbare diensten en private bedrijven aansporen om hun bioafval beter te beheren	Leefmilieu Brussel
15	Het industrieel ecosysteem in het BHG	Leefmilieu Brussel
16	Het voorstellen en stimuleren van business modellen in de economie van de functionaliteit	Leefmilieu Brussel TURAS Groupe One
17	Informatiesessies voor de ondernemingen organiseren op het vlak van preventie en verplichtingen inzake het afvalbeheer	UCM
18	Toegang tot de bronnen ontwikkelen	Res-sources
19	Bestuderen van de haalbaarheid van de bouwstrategieën voor afbraak om zo minder materialen te gebruiken en minder bouwafval te produceren	VUB
20	Tot stand brengen van een innovatienetwerk - Identificeren van de behoeften inzake onderzoek naar hergebruik en recycling	Impulse.brussels

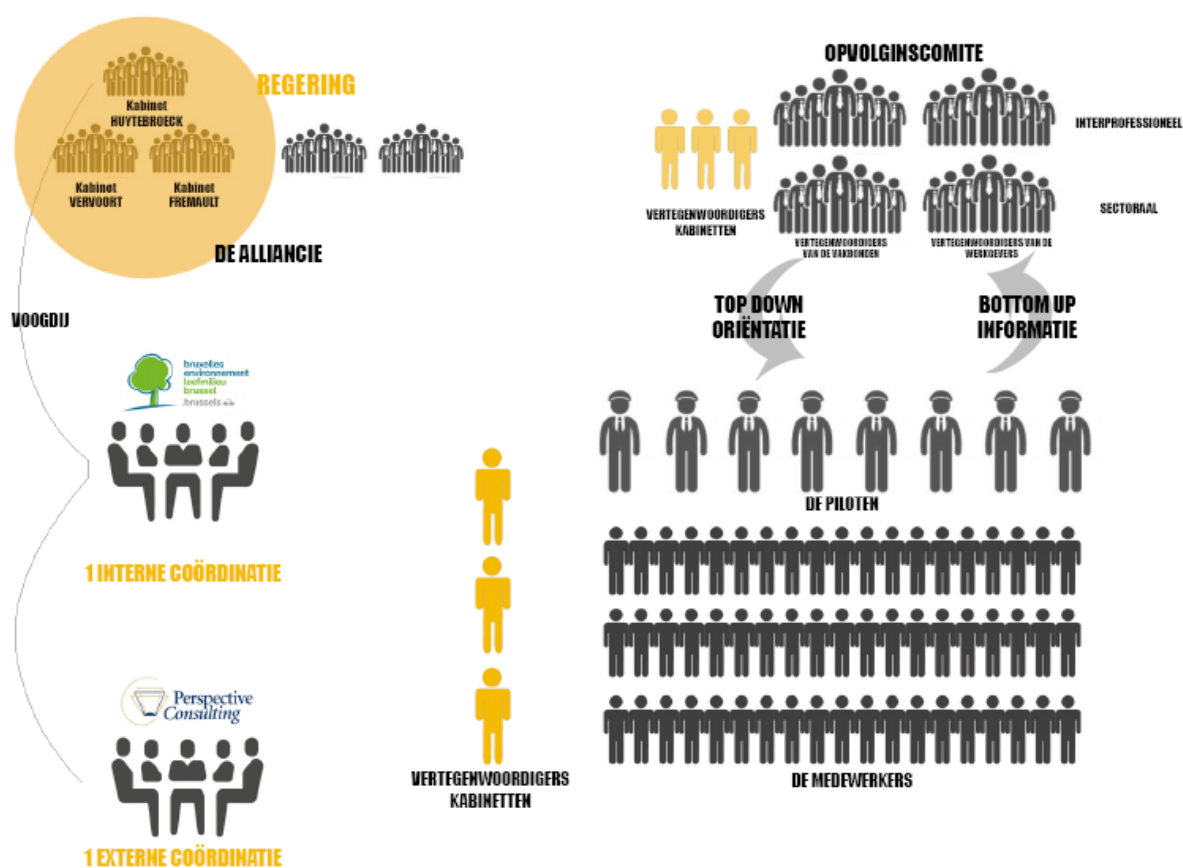
21	De mogelijkheden analyseren om een ophaal- en sorteercircuit tot stand te brengen met het oog op de recyclage binnen de afvalstroom van het vlakglas en raamglas	FEBEM
		Leefmilieu Brussel
22	Organisatie binnen de sociale economie van lokale netwerken belast met het ophalen van plantaardige oliën van huishoudelijk gebruik	Groupe One
23	De toegang tot de herkomst van AEEA verbeteren met het zicht op recyclage	Agoria
24	Ontwikkeling van het netwerk van het hergebruik en de recyclage van bouwmaterialen	Leefmilieu Brussel
		Res-sources
25	Projectoproep voor het opstarten van een doorverkoopstructuur van materialen voor stedelijk hergebruik	Leefmilieu Brussel
26	Haalbaarheidsanalyse van de ontwikkeling van een platform voor het hergebruik van materialen gebruikt door de sector van de culturele industrie	RAB/BKO
27	Brussels Waste Network	BECI
28	Innovatieve initiatieven stimuleren m.b.t. de collectieve selectieve ophaling voor de KMO's	BECI
29	Het netwerk voor de ophaling, verwerking en valorisatie van bioafval ontwikkelen en stimuleren	ANB
30	De mogelijkheid bestuderen om zwaar afval via waterwegen te transporteren en het vestigen van economische activiteiten inzake het verwerken van dit afval	Haven van Brussel
31	Het concept 'ecodesign' opnemen in het hoger onderwijs	UCM
32	Project rond "eco-innovatieve valorisatie- en transformatiecentra van afval bij het vervaardigen van meubelen in de schrijnwerkerij"	Gemeente van Molenbeek
33	Werken aan de voorbereiding van de eventuele invoering van een netwerk belast met ophaling, opslag en voorbereiding van de vervangen houten raamlijsten	BRC
34	Opleidingen tot herwaardeerder in het leven roepen	Res-sources
35	Oprichting van repair-café's en ontwikkeling van een netwerk van repair-café's	Repair Together ASBL
36	Werkgelegenheid scheppen in Brussel in de sociale economie, met name in de sector van de verwerking van AEEA (elektronisch afval)	CF2M
		SAW-B
37	GRONDSTOFFEN & MATERIALEN: Sociale economie, van hergebruik van voorwerpen tot hergebruik van grondstoffen... (Uitleendienst voor materialen)	DESIGN POINT
38	Hergebruik integreren in de duurzame wijkcontracten, de duurzame wijken en de duurzame burgerwijken	Res-sources
39	Pilootproject inzake beheer van bouwafval in de scholen en opleidingscentra	BRC
40	In de opleidingscentra en op de werven initiatie geven betreffende het sorteren van afvalstoffen	Bruxelles Formation
		BRC
41	Een proefproject uitwerken inzake het sorteren van afval binnen de collectieve huisvesting	Gemeente van Molenbeek
42	Netwerk van selectieve afbraak	BRC-Bouw
		Iris TL
43	Opleiding - Green logistics en reverse logistics	Bruxelles Formation

PROCES VAN GEZAMENLIJKE OPBOUW VAN DE ACTIES

Samenvatting van de methodologie

Hierna volgt een grafische samenvatting van de methodologie van de gezamenlijke opbouw van het actieplan door de publieke en privé-actoren. Dit nieuw bestuur wordt gedetailleerd in het 1ste “verslag” met de samenvatting van de doelstellingen, resultaten en perspectieven van de 4 sectorassen van de Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu.

Afbeelding 5 - Totstandkoming van het samenwerkingsproces van de acties

Indicatoren

Om de opvolging te verzekeren in het kader van de Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu – as Grondstoffen en Afval, werden een aantal indicatoren uitgewerkt om de vooruitgang van de verschillende projecten te meten en op te volgen. Vandaag tellen we meer dan 200 indicatoren voor alle 43 acties en onderdelen van acties van de as Grondstoffen en Afval.

ACTOREN

De actoren die bij het proces betrokken waren kunnen in enkele categorieën ondergebracht worden:

Publieke actoren

Door de transversale en resoluut toekomstgerichte aanpak, worden de regionale competenties gemobiliseerd. Het ontplooiën van de strategie impliceert ook de bewustmaking van de actoren uit het onderwijs of het beroep doen op de actoren uit onderzoek en innovatie.

Men vindt, niet allesomvattend:

- Publieke actoren die te maken hebben met de sector en het leefmilieu in het algemeen
  - Publieke actoren die te maken hebben met werkgelegenheid
  - Actoren voor inschakeling, opleiding, onderwijs
  - Universiteiten en onderzoeks- en innovatiecentra
- Elke gemeente, overheidsinstelling waarvan de activiteit bijdraagt tot het invoeren van gunstige voorwaarden voor het ontplooiën van de strategie: economie, reglementering, opleiding, onderwijs, ...

Privé actoren

De privé-actoren zijn als volgt gespreid:

- Beroepsfederaties die de ondernemingen begeleiden en vertegenwoordigen
- Studiebureaus
- De sector van de Sociale Economie
- De verenigingssector en de vertegenwoordigers van de burgers, opinieleiders

Tijdens de fase van de gezamenlijke uitwerking, positioneren bepaalde partners zich als actiepiloot. De realisatie van de verschillende acties berust op een piloot maar ook op de mobilisatie van de medewerkers.

Afbeelding 6 - Overzicht van de piloten van de verschillende acties

Piloot	Werkgroepen	Nr.	Titel
Impulse.brussels	Ondersteuningsmiddelen voor de Ondernemingen	20	Tot stand brengen van een innovatienetwerk - Identificeren van de behoeften inzake onderzoek naar hergebruik en recyclage
ANB	Stimulans en Voorbeeldfunctie van de Overheidsdiensten	1	Oprichting van een Observatorium voor Afvalstoffen in Brussel
	Ondersteuningsmiddelen voor de Ondernemingen	29	Het netwerk voor de ophaling, verwerking en valorisatie van bioafval ontwikkelen en stimuleren
AGORIA	Ondersteuningsmiddelen voor de Ondernemingen	23	De toegang tot de herkomst van AEEA verbeteren met het zicht op recyclage
VSGB	Stimulans en Voorbeeldfunctie van de Overheidsdiensten	9	Aanmoedigen van sorteren van bouwafval op de werven door de aanvragen voor bezetting van de openbare weg te vergemakkelijken en invoering van een "regionaal impulsfonds"
BECI	Stimulans en Voorbeeldfunctie van de Overheidsdiensten	5	Het bewustmaken van de ondernemingen over het bestaan van overheidsopdrachten binnen de afvalsector
	Ondersteuningsmiddelen voor de Ondernemingen	27	Brussels Waste Network
		28	Innovatieve initiatieven stimuleren m.b.t. de collectieve selectieve ophaling voor de KMO's
Bruxelles Formation	Onderwijs Opleiding Inschakeling	40	In de opleidingscentra en op de werven initiatie geven betreffende het sorteren van afvalstoffen
		43	Opleiding - Green logistics en reverse logistics
BRC- Bouw	Onderwijs Opleiding Inschakeling	33	Werken aan de voorbereiding van de eventuele invoering van een netwerk belast met ophaling, opslag en voorbereiding van de vervangen houten raamlijsten
		39	Pilootproject inzake beheer van bouwafval in de scholen en opleidingscentra
		40	In de opleidingscentra en op de werven initiatie geven betreffende het sorteren van afvalstoffen
		42	Netwerk van selectieve afbraak

Piloot	Werkgroepen	Nr.	Titel
CF2M	Onderwijs Opleiding Inschakeling	36	Werkgelegenheid scheppen in Brussel in de sociale economie, met name in de sector van de verwerking van AEEA (elektronisch afval)
Coberec	Stimulans en Voorbeeldfunctie van de Overheidsdiensten	1	Oprichting van een Observatorium voor Afvalstoffen in Brussel
Comeos	Stimulans en Voorbeeldfunctie van de Overheidsdiensten	3	Op federaal niveau de verplichte BTW op giften aankaarten
Gemeente Molenbeek	Onderwijs Opleiding Inschakeling	32	Project rond "eco-innovatieve valorisatie- en transformatiecentra van afval bij het vervaardigen van meubelen in de schrijnwerkerij"
		41	Een proefproject uitwerken inzake het sorteren van afval binnen de collectieve huisvesting
WTCB	Stimulans en Voorbeeldfunctie van de Overheidsdiensten	10	Strategische analyse van bouw- en afbraakafval in de toekomst
		13	Proefprojecten voor afvalbeheer op de bouwerven
Design Point	Onderwijs Opleiding Inschakeling	37	GRONDSTOFFEN & MATERIALEN: Sociale economie, van hergebruik van voorwerpen tot hergebruik van grondstoffen... (Uitleendienst voor materialen)
FEBEM	Stimulans en Voorbeeldfunctie van de Overheidsdiensten	1	Oprichting van een Observatorium voor Afvalstoffen in Brussel
	Ondersteuningsmiddelen voor de Ondernemingen	21	De mogelijkheden analyseren om een ophaal- en sorteercircuit tot stand te brengen met het oog op de recyclage binnen de afvalstroom van het vlakglas en raamglas
Groupe One	Ondersteuningsmiddelen voor de Ondernemingen	16	Het voorstellen en stimuleren van business modellen in de economie van de functionaliteit
		22	Organisatie binnen de sociale economie van lokale netwerken belast met het ophalen van plantaardige oliën van huishoudelijk gebruik

Piloot	Werkgroepen	Nr.	Titel	
	Onderwijs Opleiding Inschakeling	35	Oprichting van repair-cafés en ontwikkeling van een netwerk van repair-cafés	
Leefmilieu Brussel	Stimulans en Voorbeeldfunctie van de Overheidsdiensten	1	Oprichting van een Observatorium voor Afvalstoffen in Brussel	
		2	De mogelijkheid analyseren om een "afvalstoffencommissie" te creëren	
		4	De tenuitvoerlegging van sociale en milieuclausules versterken bij overheidsopdrachten	
		6	De aankoop stimuleren van tweedehands producten en de overdracht van goederen aan ondernemingen uit de sociale economie door de overheid	
		7	Het gebruik stimuleren van herbruikbaar en gerecycleerd materiaal binnen de overheidsopdrachten in de bouw	
		8	Bestuderen en verspreiden van standaarden voor de labelling van herbruikbaar materiaal	
		9	Aanmoedigen van sorteren van bouwafval op de werven door de aanvragen voor bezetting van de openbare weg te vergemakkelijken en invoering van een "regionaal impulsfonds"	
		10	Strategische analyse van bouw- en afbraakafval in de toekomst	
		12	Analyseren van de stedelijke modellen inzake selectieve afbraak, afbraakafvalbeheer en van de afvalstromen op bouwwerven in hun context en de relevante acties bepalen die kunnen aangepast worden aan het BHG	
		13	Proefprojecten voor afvalbeheer op de bouwwerven	
		14	De openbare diensten en private bedrijven aansporen om hun bioafval beter te beheren	
		Ondersteuningsmiddelen voor de Ondernemingen	15	Het industrieel ecosysteem in het BHG

Piloot	Werkgroepen	Nr.	Titel
		16	Het voorstellen en stimuleren van business modellen in de economie van de functionaliteit
		21	De mogelijkheden analyseren om een ophaal- en sorteercircuit tot stand te brengen met het oog op de recyclage binnen de afvalstroom van het vlakglas en raamglas.
		24	Ontwikkeling van het netwerk van het hergebruik en de recyclage van bouwmaterialen
		25	Projectoproep voor het opstarten van een doorverkoopstructuur van materialen voor stedelijk hergebruik
	Onderwijs Opleiding Inschakeling	32	Project rond "eco-innovatieve valorisatie- en transformatiecentra van afval bij het vervaardigen van meubelen in de schrijnwerkerij"
Iris TL	Onderwijs Opleiding Inschakeling	42	Netwerk van selectieve afbraak
Haven van Brussel	Ondersteuningsmiddelen voor de Ondernemingen	30	De mogelijkheid bestuderen om zwaar afval via waterwegen te transporteren en het vestigen van economische activiteiten inzake het verwerken van dit afval
RAB/BKO	Ondersteuningsmiddelen voor de Ondernemingen	26	Haalbaarheidsanalyse van de ontwikkeling van een platform voor het hergebruik van materialen gebruikt door de sector van de culturele industrie
Res-sources	Stimulans en Voorbeeldfunctie van de Overheidsdiensten	6	De aankoop stimuleren van tweedehands producten en de overdracht van goederen aan ondernemingen uit de sociale economie door de overheid
		8	Bestuderen en verspreiden van standaarden voor de labelling van herbruikbaar materiaal
	Ondersteuningsmiddelen voor de Ondernemingen	18	Toegang tot de bronnen ontwikkelen
		24	Ontwikkeling van het netwerk van het hergebruik en de recyclage van bouwmaterialen
	Onderwijs Opleiding Inschakeling	34	Opleidingen tot herwaardeerder in het leven roepen
	Onderwijs Opleiding Inschakeling	38	Hergebruik integreren in de duurzame wijkcontracten

Piloot	Werkgroepen	Nr.	Titel
Rotor	Stimulans en Voorbeeldfunctie van de Overheidsdiensten	11	Een hernieuwbare procedure ontwikkelen om de ontmanteling en de verkoop van herbruikbare materialen voor afbraak te organiseren
SAW-B	Stimulans en Voorbeeldfunctie van de Overheidsdiensten	4	De tenuitvoerlegging van sociale en milieuclausules versterken bij overheidsopdrachten
	Ondersteuningsmiddelen voor de Ondernemingen	36	Werkgelegenheid scheppen in Brussel in de sociale economie, met name in de sector van de verwerking van AEEA (elektronisch afval)
UCM	Ondersteuningsmiddelen voor de Ondernemingen	17	Informatiesessies voor de ondernemingen organiseren op het vlak van preventie en verplichtingen inzake het afvalbeheer
	Onderwijs Opleiding Inschakeling	31	Het concept 'ecodesign' opnemen in het hoger onderwijs
VUB	Ondersteuningsmiddelen voor de Ondernemingen	19	Bestuderen van de haalbaarheid van de bouwstrategieën voor afbraak om zo minder materialen te gebruiken en minder bouwafval te produceren

Afbeelding 7 – Lijst van de betrokken instellingen

Instellingen	Statuut
ANB	Piloot
ACTIRIS	Medewerker
AGORIA	Piloot
Atelier Groot Eiland	Medewerker
Atrium	Medewerker
VSCB	Piloot
Bebat	Medewerker
BECI	Piloot
Leefmilieu Brussel	Piloot
Bruxelles Formation	Piloot
CBB-H	Medewerker
BRC Bouw	Piloot
ESRBHG	Medewerker
CF2M	Piloot
CFWB	Medewerker
CIFFUL	Medewerker
CityDev	Medewerker
Cluster Ecobuild	Medewerker
Coberec	Piloot
Comeos	Piloot
Gemeente Sint-Jan Molenbeek	Piloot
Gemeente Sint-Jan Molenbeek	Medewerker
Gemeente Watermaal-Bosvoorde	Medewerker
Gemeente Sint-Pieters Woluwe	Medewerker
WTCB	Piloot
TCHN	Medewerker
Design Point	Piloot
ECORES	Medewerker
Ecotop	Medewerker
Essenscia	Medewerker
Febelauto	Medewerker
FEBRAP	Medewerker
Fédération Horeca	Medewerker
Fedustria	Medewerker
FEBEM	Piloot
Groupe One	Piloot
I-Propeller	Medewerker
Impulse.brussels	Piloot
Indutec	Medewerker
Innoviris	Medewerker
Iris TL	Piloot
Molenbeekse Huisvesting	Medewerker
MAD Brussels	Medewerker
Mission locale van Anderlecht	Medewerker
Mission locale van Etterbeek	Medewerker
Mission locale van Elsene	Medewerker

Instellingen	Statuut
Mission locale van Brussel	Medewerker
Mission locale van Vorst	Medewerker
Mission locale van Molenbeek	Medewerker
Mission locale van Sint-Gillis	Medewerker
Mission locale van Sint-Jos-ten-Node	Medewerker
Mission locale van Schaarbeek	Medewerker
Toeristische Info	Medewerker
PMC	Medewerker
Haven van Brussel	Piloot
RAB/BKO	Piloot
Recupel	Medewerker
Res-sources	Piloot
Retrival	Medewerker
RIB	Medewerker
Rotor	Piloot
SAW-B	Piloot
SITA	Medewerker
GOB-AWL	Medewerker
GOB-Mobiel Brussel	Medewerker
UCL	Medewerker
UCM	Piloot
ULB	Medewerker
Valorfrit	Piloot
Verozo	Medewerker
VGI-FIV	Medewerker
VUB	Piloot
Worms	Medewerker